

Cartea electronică în perceperea universitarilor

Ala LÎSÎI,
Biblioteca Științifică a Universității
de Stat „Alec Russo”, Bălți

Abstract: *Autorul se referă la diverse concepte de percepere a cărții electronice. Din studiul efectuat în rândul utilizatorilor bibliotecii, rezultă că universitarii bălțeni pe deoparte optează pentru mărirea numărului de documente digitale, dar totodată consideră că, cărțile tipărite sunt importante în procesul de studiu și cercetare științifică. Sunt descrise și experiențele reprezentative de expunere operativă în spațiul virtual a tuturor produselor electronice ale universitarilor bălțeni - în Biblioteca Digitală, Arhiva Instituțională ORA USARB, Open Library, pe platformele deschise: Calameo, Scribd, Issuu - ce va asigura accesul nelimitat a tuturor utilizatorilor virtuali.*

Cuvinte-cheie: *cartea electronică; citirea cărții electronice; biblioteca digitală; acces deschis.*

Abstract: *The author refers to various concepts regarding the notion of an electronic book. The Scientific Library of Alecu Russo Bălți State University provides users with a wide range of electronic resources to support the study and research process. User's views on the e-Book are outlined. According to the results of the e-Books survey, there is a balance of 50 to 50 of reading of the printed and electronic books. Bălți university students frequently address the USARB Institutional Repository - Open Research Archive (ORA), which contains the full texts of the scientific and teaching publications of the academic staff and librarians from Bălți University.*

Keywords: *electronic book, reading of electronic books, electronic reading devices, institutional library, digital library, electronic publications, open access.*

Societatea modernă se caracterizează prin rolul crescând al informației și cunoașterii. Observăm cu toții că în jurul nostru se produce o schimbare atât în practicile de informare, cât și în comportamentul informativ. Noi preferăm ca resursele informaționale să vină spre noi sub forma resurselor mass-media și Internet. Cartea este identificată într-un alt aspect – cartea nu reprezintă foaia de hârtie pe care a fost

publicată, ci conținutul, informația, deoarece cititorul știe că ceea ce dă identitatea cărții este experiența lecturii, universul pe care-l deschide, și nu aspectul ei, obiectul fizic. Cartea este privită din perspectiva delimitării între conținutul și suportul material al acesteia. Același conținut poate fi publicat atât în format electronic, cât și în format tradițional pe hârtie. Termenul *cartea electronică* sau *e-cartea* provine din limba

engleză: electronic book, e-book, eBook.

Biblioteca secolului XXI reprezintă o structură valoroasă care, prin serviciile și resursele pe care le oferă, creează oportunități de informare, formare, educare ce susțin procesele de studiu și cercetare, devenind un instrument de bază în societatea cunoașterii. Schimbările în societatea contemporană, provocate de trecerea la noi tehnologii informaționale, contribuie la modernizarea continuă a bibliotecii, iar satisfacerea necesităților de informare ale utilizatorilor la un nivel înalt impune o calitate superioară a servirii informaționale în vederea susținerii activităților de studiu și cercetare.

Prin serviciile și resursele pe care le oferă, biblioteca de orice tip (națională, universitară, publică, specializată sau școlară) creează oportunități de informare, formare, educație și susține procesele de studiu și cercetare. Utilizarea tehnologiilor informaționale avansate permite bibliotecarilor să ofere utilizatorilor produse și servicii electronice de înaltă calitate. Multe documente electronice nu sunt altceva decât reprezentarea unor documente deja cunoscute: documente text, documente imagine, documente sunet sau reproducerea acestora într-o nouă prezentare. Documentele electronice ne aruncă într-o nouă lume documentară, cu noi exigențe și restricții, cu noi instrumente de cercetare și informare. „Mediul electronic atribuie documentelor electronice o serie de caracteristici care diferă de caracteristicile documentelor pe suport de hârtie:

- Ușor de manipulat. Conținutul poate fi revizuit, se pot face adăugiri, eliminări de text;
- Stabilirea de legături interne și externe. Se pot stabili conexiuni între un document și alte formate media (text, imagini, audio), precum și în interiorul unui document;
- Diversificare a formatului de citire. Un document poate fi receptat prin intermediul unui terminal, poate exista și pe suport tipărit, dar și pe CD ROM, card de memorie etc.
- Transfer instantaneu. Informația poate fi transmisă într-un timp măsurabil în secunde către orice punct geografic datorită

rețelelor de telecomunicație;

- Multiplicare infinită. Distribuția unui document se realizează printr-un procedeu de copiere, documentul original rămânând ca sursă. Se pot realiza un număr de copii nelimitat, fără a fi afectat originalul” [7, p. 12].

Conform Standardului Moldovean SM ISO 2789:2015 Informare și documentare. Statistici internaționale de bibliotecă, cartea electronică este definită ca „document electronic ce nu poartă un număr de serie standard, licențiat sau nu, în care textul ocupă un loc preponderent și care poate fi considerat ca echivalent al cărții tipărite (monografie)” [19]. În opinia cercetătorului român M. Regneală „cartea electronică este cartea editată și difuzată în versiune digitală, citită pe calculator, tabletă etc...” [21].

Apariția și dezvoltarea cărții electronice, a documentelor electronice a provocat multe discuții despre rolul și locul cărții electronice în societate, despre înlocuirea cărții tipărite prin cele electronice. Academicianul român M. Drăgănescu, menționează că „principalul vector al produselor informaționale pentru cunoaștere, dar nu numai pentru cunoaștere, va deveni cartea electronică” [1, p. 111].

În comunicarea Lectura între carte și Internet, prezentată de Elisabeta Benyi (șef Birou Informatizare biblioteca Metropolitană din București) la Simpozionul de la Târgu-Mureș, cartea electronică este numită drept „publicație fără un suport propriu fizic, existând doar sub formă logică – gânduri într-un creier electronic” [2].

D. Stoica, specialist în documente digitale SOFTWIN, numește „cartea electronică ca varianta electronică a unei cărți tipărite, care poate fi citită pe calculator, laptop, pe dispozitive portabile de lectură, pe dispozitive gen Palm/PDA, pe ecranul telefonului mobil sau terminale internet” [20]. După părerea autorului, cărțile electronice sunt pur și simplu cărți, doar că arată altfel decât am fost noi obișnuiți. Ele sunt „înșiruiți logice” de cuvinte care ne transmit informații sau cunoștințe, fie că le citim pe hârtie, pe ecranul calculatorului sau pe un dispozitiv special de lectură. O carte electronică poate oferi o adevărată bibliotecă posesorului, cu

sute de pagini în memorie care are posibilitatea de a fi consultată oriunde.

Unii specialiști așa și numesc cărțile electronice – „niște fișiere de calculator al căror conținut echivalează, sau este egal, cu conținutul unei cărți tipărite și a căror formă se apropie într-o măsură mai mică sau mai mare de forma cărții tipărite.”

În articolul *Cărțile electronice – context și dileme*, autoarea M. Harjevschi (președinte ABRM) relatează: „cartea electronică este numită deseori și e-book (ebook), carte digitală sau chiar e-edție, este o publicație în format electronic, ce include text, imagini sau pe ambele, citită pe calculator ori alte dispozitive portabile de lectură. Deși Dicționarul Oxford al limbii engleze definește cartea electronică ca fiind varianta unei cărți tipărite, aceasta poate exista, de asemenea, fără niciun echivalent imprimat, fiind editată doar digital. Avantajele sunt multiple, printre care portabilitate, ușurința în folosire, economie de timp și bani, protecția mediului, durabilitate și spațiu mic de stocare” [9, p. 14].

În revista americană *PC World Online*, citim că: „un e-book este o versiune digitală a ediției tipărite, care poate fi afișată și stocată pe dispozitive speciale pentru a le citi, precum și pe PC-uri obișnuite. Aceste versiuni sunt create ca copii ale cărții de hârtie existente și care devin parte a bibliotecii digitale, majoritatea cărora pot fi găsite astăzi pe Internet [23].

Odată cu apariția noilor tehnologii pentru producerea și utilizarea cărților electronice (din 1999), acestea au devenit din ce în ce mai folosite în diverse domenii de activitate (învățământ, cultură, instruire tehnologică etc.). Cărțile electronice cuprind un spectru larg de materiale: de la literatură artistică până la lucrări tehnice, de specialitate, manuale, dicționare, enciclopedii, reviste, publicații periodice etc.

Cartea electronică ușurează munca de documentare/cercetare a unui cercetător, a studenților, a oamenilor de afaceri care găsesc rapid informația necesară. O carte electronică poate stoca 3-4000 de manuale universitare cu conținut complex. Ea este o tehnologie multimedia care înglobează conceptele de hipertext și hipermedia,

unde hipertextul reprezintă un ansamblu de texte și legături între elementele textuale. O carte electronică nu este un obiect fix, ea poate fi actualizată, astfel, permite cititorului să interacționeze cu textul, să-l personalizeze.

În prezent tinerii preferă să citească tot mai mult pe tablete, smartphone-uri și monitoare. Distingem mai multe avantaje ale cărților electronice, față de cele tipărite:

- Oferă toate privilegiile cărții tipărite: au pagini, text, figuri, sunt portabile;

- Pot fi obținute gratuit on-line sau la un preț mult mai redus decât cartea tipărită. Pot fi cumpărate și la o librărie, ca orice altă carte (ca soft);

- Dispozitivul pe care se stochează cartea electronică (e-reader) nu afectează vederea, deoarece luminozitatea ecranului nu este puternică. Multe modele e-reader vin cu lumină încorporată. Poți citi cărți de pe un e-reader ore întregi fără ca lectura să-ți obosească vederea. Într-un studiu efectuat în SUA se menționează că viteza de citire pe un dispozitiv, precum și atenția cititorului este mai mare decât pe text tipărit, iar persoanele care citesc cărți electronice lectură, în medie, de cinci ori mai mult decât cele care citesc în format tradițional;

- Informația poate fi obținută fără părăsirea biroului, ceea ce contribuie la reducerea distanței între consumatorul de informație și producător;

- O bibliotecă de cărți digitale ocupă mult mai puțin spațiu, înmagazinând cărțile într-un singur dispozitiv mic ce încapă în palmă, fiind ideală pentru călătorii. Pe un e-reader se pot încărca până la 3000 de cărți. Datorită backup-ului făcut cărțile sunt în siguranță și pot fi citite mai repede;

- Cartea electronică este portabilă (pe un readable device pot fi transportate 100-150 cărți);

- Nu sunt cheltuieli pentru împachetare, transport, nu se utilizează personal pentru aceste activități;

- Nu mai este nevoie de control de calitate pentru fiecare exemplar livrat, astfel încât cheltuielile de producție sunt reduse considerabil, ceea ce face ca o carte electronică să fie mult mai ieftină decât una tipărită.

Alte avantaje ale cărții electronice care sunt menționate de autorul R. Cernea în articolul *Viitorul cărții electronice* [3]:

- Publicul potențial este mult mai mare și de pe toate continentele;
 - Cărțile gratuite de pe Internet sunt accesibile unui număr mare de persoane;
 - Timpul de la scrierea și până la publicarea unui manuscris este mult mai mic, greșelile de tipar necesită timp pentru a fi înlăturate;
 - Greșelile în cazul e-cărților pot fi ușor remediate;
 - Un factor care va slăbi presiunea exercitată asupra pădurilor defișate etc.
- Colecțiile de e-book-uri oferă utilizatorilor mai multe facilități:
- accesul la informația electronică prin diverse criterii solicitate de utilizatori;
 - cercetarea în timpul lecturii a unui dicționar sau crearea unor note personale;
 - reducerea semnificativă a spațiilor de lectură, prin eliminarea parțială a publicațiilor cu acces liber la raft.

Cartea electronică nu are drept scop eliminarea cărții clasice, ci îmbogățește acțiunea lecturii, facilitează procesul de documentare, învățare, informare. Statisticile afirmă, că cei mai în vârstă acceptă mai greu o carte în format electronic, pe când tinerii sunt de acord să lectureze în fața unui dispozitiv. Aceste noi suporturi de lectură atrag un public tot mai larg. Cărțile electronice câștigă tot mai mult teren, atunci când vine vorba de preferințe. Lectura mileniului al treilea se realizează utilizând Internetul, mediul virtual, calculatorul, televiziunea, un suport magnetic etc.

În articolul *Cartea electronică astăzi*, cercetătorul Bușuiev S.V. (colaborator la Biblioteca de Stat din Rusia) menționează că termenul „carte electronică” s-a stabilit cât de cât în spațiul Internet-ului. Este analizat fenomenul cărții electronice, evidențiind avantajele și dezavantajele acesteia. Printre avantaje el numește text hiperlik, multimedia, se transmite ușor, se păstrează comod. Dezavantajele ar fi: tehnologii moderne, greutăți în respectarea dreptului de autor, posibilități enorme pentru piraterie. El este ferm convins că vor exista ambele modele [22].

În unele surse se menționează că, cartea este nu numai text, ci și un sistem unic în care forma materială este privită în ansamblu cu conținutul variat din ea.

În opinia autoarei V. Osoianu, „cartea electronică este văzută de multă lume ca o amenințare a cărții în format tradițional, a bibliotecii. Este vorba doar de un alt model adecvat timpului, care va exista în paralel cu formatele anterioare și, poate, și cele care vor veni după” [17, p. 117].

Internet-ul și e-book-ul contribuie, într-un fel, la redefinirea conceptului de cultură. Apare e-cultura unde „Cartea electronică a fost decretată ca fiind „cea mai mare schimbare în domeniul editorial de la Gutenberg încoace”. Anul 1998 a fost anul introducerii cărții electronice în consumul de masă...” [15, p. 4].

Internet-ul este un mediu bun de promovare a culturii, deoarece înglobează avantajele tuturor celorlalte mijloace de transmitere a informației care l-au precedat, iar bibliotecile și serviciile de informare asigură posibilitatea conectării la Internet, respectând dreptul de a avea acces egal la informare, pentru dezvoltarea personalității proprii, acces la educație, stimulare creativă, îmbogățire culturală [13].

Toate schimbările în privința editării de carte aduc o creștere semnificativă a ponderii cărții electronice față de cartea tradițională. Cărțile pe hârtie vor fi folosite pe o scară tot mai restrânsă. Editarea unei cărți în format electronic costă mult mai puțin decât editarea unei cărți în format tradițional, pe hârtie.

Managerul general al librăriei digitale Bookbyte, R. Apostoae, relatează: „Cărțile reprezintă mai mult decât niște pagini tipărite și legate într-o operă frumos colorată; cărțile reprezintă mesajul, cuvântul, ideea ce se vrea a fi transmisă și acest lucru se poate face în diverse forme: manuscris, carte tipărită, audiobook și binențeles ebook” [11].

Cărțile electronice sunt deosebit de apreciate grație accesibilității lor, ele pot fi obținute practic non-stop, devenind importante surse de informare.

Cărțile valoroase vor supraviețui, indiferent de formatul lor, pentru că, așa cum

spunea Nicolae Manolescu: „răbdarea cărților e infinit mai mare decât a oamenilor!”, iar „bibliotecile și serviciile de informare vor oferi accesul la informații, idei și opere ale imaginației, fixate pe orice suport și ignorând orice frontiere” [5].

După cum menționează autoarea M. Harjevschi în articolul *Cărțile electronice – context și dileme*: „bibliotecile, editurile, autorii, agențiile de distribuție și alte părți interesate au aceleași obiective în comun, dar au și puncte evidente de conflict în abordarea acestei probleme. IFLA a creat un grup de lucru pentru a pregăti o strategie cu privire la chestiunile legate de cărțile electronice pentru a ajuta la formularea unei politici în domeniu. Este cunoscut că ALA a inițiat un studiu pentru a demonstra că disponibilitatea cărților electronice nu trebuie să fie limitată prin licențe sau contracte juridice. Provocările la care sunt supuse bibliotecile în furnizarea accesului la cărțile electronice este de a nu submina disponibilitatea acestora în cadrul instituțiilor, iar modelul propus de edituri – să permită bibliotecilor de a continua funcțiile lor de bază, inclusiv prezervarea pentru posteritate, împrumutul cărților pentru utilizatori, oferirea unor formate alternative pentru persoanele cu deficiențe de vază” [9, p. 16].

În articolul *Impresii de la IFLA 2014*, autoarea M. Harjevschi relatează că la cea de-a 80-a Conferință Generală IFLA care a avut loc în Franța, orașul Lyon, a fost prezentat „Documentul cu privire la împrumutul electronic” (IFLA 2014 eLending Background Paper), lansat în iulie 2014, care „prezintă noile definiții ale cărții electronice și a împrumutului electronic prin prisma diverselor interpretări ale acestuia în mai multe țări ale lumii, tendințele recente în editarea și distribuirea de cărți electronice, precum și a eforturilor recente ale bibliotecilor privind găsirea unui consens în furnizarea serviciilor de împrumut și furnizare a cărților electronice” [10, p. 2].

În lucrarea *Noile tehnologii informaționale: provocare și necesitate în managementul dezvoltării colecțiilor* stabilim că, în cazul „achizițiilor documentelor digitale IFLA propune ca, în situația în care o bibliotecă a plătit pentru o copie a unui

document, ea să dispună complet de aceasta și să o poată expedia oriunde în lume, fără o permisiune prealabilă a proprietarului, căruia, fără îndoială, i s-au plătit drepturile la cumpărare. Bazele de date se bucură de același statut de protecție oferit de legea copyright-ului, ca orice produs intelectual. Bibliotecile se află foarte aproape de interesele consumatorilor de informații. Ele sunt obligate să respecte copyright-ul, cu toate că rolul lor principal este de a sprijini fluxul informațional” [16].

Colecțiile digitale însumează nu numai baze de date create sau abonate de biblioteci, dar și cărți electronice de diferite formate: HTML, Adobe Portable, eBook, Kindle, ePUB ș.a., precum și alte produse electronice. Însă, odată cu apariția cărților electronice, apar mai multe discuții, privind furnizarea și livrarea documentelor către utilizator, asigurarea confidențialității utilizatorului și respectarea dreptului de autor.

Diversificarea suporturilor de stocare și a modalităților de furnizare, politica de achiziție a documentelor într-o bibliotecă de nivel universitar, pune un accent sporit pe tipul de document (carte-periodic), forma de prezentare (print-electronic), componenta legislativă care privește drepturile de autor, tipul de acces (off-online, on-campus și off-campus), costurile și modalitățile de disponibilizare.

Copyright-ul sau dreptul de autor, protejează creația intelectuală precum operele literare (romane, poezie, ziare), operele științifice, operele artistice (pictură, sculptură și fotografie), operele muzicale, operele de arhitectură și alte categorii. Bibliotecile au avut întotdeauna un rol important în protecția drepturilor de autor, contribuind la menținerea unui echilibru legislativ în domeniul dat, fiind instituții care păstrează majoritatea operelor cu drept de autor.

În Republica Moldova nu există un act normativ special cu privire la protecția drepturilor de autor asupra copiei în resursa deschisă tuturor – Internetul. Protecția juridică a drepturilor de autor în Internet este asigurată prin intermediul actelor normative de bază: „Legea privind dreptul de autor și drepturile conexe nr. 139 din

02.07.2010”, Convenția de la Paris pentru protecția proprietății intelectuale, Convenția mondială cu privire la dreptul de autor, dispozițiile Codului penal și administrativ [18]. Varianta optimă pentru autori și utilizatori ar fi transformarea Internetului într-o piață legitimă a operelor și a fonogramelelor puse în circulație.

Biblioteca electronică (digitală) este o colecție online de lucrări digitale de calitate, ce sunt create, colectate, gestionate în conformitate cu principiile acceptate la nivel internațional pentru dezvoltarea colecțiilor și oferirea accesibilității în mod coerent și durabil, sprijinind serviciile necesare pentru a permite utilizatorilor de a obține și a exploata resursele [14].

În lucrarea *Libertatea intelectuală și accesul la informație*, autoarea I. Digodi scrie: „Biblioteca digitală (electronică), apărută ca concept încă în 1987, oferă utilizatorilor:

- Acces la o scară largă de informații;
- Acces rapid la informații;
- Informații actualizate;
- Acces facil, fără limitări spațiale sau temporale;
- Posibilități de creare a noilor documente digitale;
- Posibilitatea comunicării directe cu autorii documentelor digitale” [6, p. 23].

În spațiul virtual și-a făcut loc și cartea electronică românească. Câteva dintre cele mai cunoscute adrese la care se pot găsi cărți electronice în limba română sunt următoarele:

<http://biblior.net/>, <http://www.romanianvoice.com>, <http://editura.liternet.ro/catalog.php?cat=toate>,

<http://www.polirom.ro/biblioteca-online/>,
<http://lectura.bibliotecadigitala.ro/>[12].

În era tehnologiilor informaționale bibliotecile contemporane devin posesoare de colecții digitale, unde cartea electronică reprezintă o tehnologie multimedia necesară și utilă care facilitează procesul de documentare, cercetare, învățare și lectură. Grație spectrului larg de materiale: monografii, dicționare, enciclopedii, manuale, lucrări tehnice, publicații periodice, etc., cărțile electronice oferă acces nelimitat unui număr infinit de utilizatori.

Cu siguranță, cartea tradițională va exista, iar cartea electronică, datorită mul-

tipleuror avantaje: portabilitate, ușurință în folosire, economie de timp și spațiu, durabilitate, protecția mediului, va fi tot mai solicitată atât în mediul universitar, școlar, cât și în societate. Varietatea dispozitivelor portabile de lectură a cărților electronice, precum și a altor documente electronice oferă accesibilitate publicului larg, aflat în orice loc, în orice timp.

Desigur, mediul digital obligă bibliotecile să se modernizeze mereu, devenind segmentul cel mai important în sistemul de informare universitară. Dintre numeroasele companii și edituri de carte electronică, bibliotecile din sfera învățământului sunt responsabile de a alege cele mai optime și relevante, achiziționând surse digitale calitative, asigurând, astfel, calitatea procesului de instruire și cercetare.

Bibliotecile universitare înregistrează o creștere anuală de documente multimedia intrate în fonduri pe diverse căi. Aceste documente completează resursele electronice ale bibliotecii și sunt de două tipuri: anexă la publicație tipărită sau un document independent. Biblioteca devine un factor determinant în mediul studenților și cercetătorilor, organizând și punând la dispoziție servicii noi informaționale și jucând rolul de mediator, prin organizarea accesului la informații [4].

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți (BȘ USARB) dispune de o structură modernă, capabilă să ofere diverse servicii calitative utilizatorilor, orientată spre satisfacerea necesităților de pregătire profesională, cercetare științifică, educație culturală a tuturor universitarilor bălțeni prin dezvoltarea și valorificarea bazei documentare, facilitarea accesului rapid la diverse surse de informare, utilizând tehnologiile moderne. Astfel, începând cu anul 2001, prin intermediul rețelei Internet, BȘ USARB se integrează în dinamica circuitului mondial al informației.

Biblioteca electronică (digitală) lărgeste limitele accesului la informații pentru utilizatori care pot obține informații, indiferent de timpul și locul aflării lui sau a amplasării bibliotecii. Totodată, sporește operativitatea livrării documentelor și informațiilor.

Uneori pentru utilizator forma electronică devine unica posibilitate de a obține documentul necesar. Este important că lucrul cu documentele electronice se extinde dincolo de limitele unei simple lecturi sau vizualizării imaginilor. Utilizatorul are posibilitatea de a redacta, combina, restructura, de a introduce noi compartimente etc., accesând informațiile necesare oriunde și oricând.

Biblioteca Digitală a Bibliotecii Științifice USARB (http://libruniv.usarb.md/bibl_digibib/bibl_digibib.htm), creată în 2006, conține lucrările profesorilor și ale bibliotecarilor universitari bălțeni. Inițial, în spațiul virtual erau expuse manuale, note de curs, culegeri de exerciții, curriculum-uri disciplinare, lucrări de laborator, precum și monografii, bibliografii și biobibliografii, anuare, cataloage, dicționare, buletine informative, materiale ale conferințelor etc., incluse în catalogul on-line pe platforma ExLibris Primo (din 2016), anterior – TinRead. Documentele sunt prezentate integral în format PDF, fiind structurate pe domenii de științe, conform Clasificării Zecimale Universale, interior în ordinea alfabetică după autori și titluri. Utilizatorii au posibilitatea de a consulta direct, printr-un link, o gamă variată de surse electronice, fiind expuse peste 1 100 de documente în full-text, accesând doar pagina web a Bibliotecii: <http://libruniv.usarb.md/>.

Dezvoltarea Bibliotecii Digitale a BȘ USARB se realiza prin completarea ei cu lucrări ale cadrelor didactice și bibliotecarilor, unde, după cum menționează E. Harconița, directorul Bibliotecii Științifice USARB în articolul *O carte un dar...*: „Direct de pe site pot fi accesate texte complete din Biblioteca Digitală: monografii, materiale ale conferințelor, publicații bibliografice conținând informații asupra contribuțiilor științifice ale profesorilor și bibliotecarilor USARB apărute în colecțiile: *Bibliographia Universitas, Personalități universitare bălțene, Doctor Honoris Causa, Universitari bălțeni, Scriitori bălțeni, Promotori ai culturii, Vestigia Semper Adora, Cultura Informației, Profesionalizare*” [8, p. 5]. După 2013, când a fost inițiat Repozitoriul instituțional, în Biblioteca digitală au rămas curriculumele și programele disciplinelor USARB, precum

și lucrările autorilor străini.

Creșterea impactului și a vizibilității USARB se realizează prin dezvoltarea Arhivei electronice Instituționale – ORA USARB (Open Research Archive) (<http://dSPACE.usarb.md:8080/jspui/>).

În urma înregistrării în Registrul internațional ROARMAP (Registry of Open Access Repository Mandates and Policies) (mai 2016) a Politicii instituționale a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, privind accesul deschis, Repozitoriul instituțional ORA (OPEN RESEARCH ARCHIVE) – USARB a fost înregistrat în Registrul ROAR (Registry of Open Access Repositories) în scopul promovării dezvoltării accesului liber prin furnizarea de informații în timp util cu privire la creșterea și statutul de arhive din întreaga lume.

Din octombrie 2016, Repozitoriul instituțional ORA (OPEN RESEARCH ARCHIVE) – USARB a fost înregistrat în DuraSpace, fiind o organizație care creează tehnologii deschise pentru un conținut digital durabil. DuraSpace sprijină dezvoltarea a trei pachete software: Fedora, Dspace și Mulgara, precum și a sistemului de cloud computing DuraCloud (<http://dSPACE.usarb.md:8080/xmlui/handle/123456789/1>).

Inițiată în 2013, Arhiva Instituțională digitală ORA USARB depozitează centralizat în Acces Deschis produsul științifico-didactic al universitarilor bălțeni, reprezentând o colecție de full-texte: monografii, dicționare, bibliografii, publicații didactice, publicații metodice, materialele conferințelor, anale științifice, anuare, publicații periodice, multimedia, teze de doctorat. În prezent arhiva include 2091 de titluri, 741 de autori, 6798 de subiecte. Utilizatorii au efectuat peste 55 690 de vizualizări, fiind descărcate peste 2 5139 de fișiere PDF. Odată postate în această arhivă, lucrările nimeresc direct în rețeaua Internet și sunt pasibile măsurărilor în Google Scholar și cu ajutorul softului Publishor Perish. Acest serviciu a trezit interes deosebit din partea universitarilor bălțeni, autori ale lucrărilor expuse, prin intermediul cărui se pot evidenția cele mai citate lucrări.

Implementarea serviciilor moderne oferă

Bibliotecii posibilitatea actualizării fondului documentar și prin intermediul procurării diferitor baze de date cu full-texte a cărților electronice, precum și altor publicații on-line.

Grație faptului că din 2001 Biblioteca Științifică USARB a devenit membru al Consorțiului EBSCO Publishing, utilizatorii Bibliotecii Științifice USARB au acces on-line la 12 baze de date EBSCO Publishing care includ peste 2 500 de cărți electronice, broșuri și ediții de referință, precum și circa 18 200 de reviste full-text pe suport electronic în limba engleză: Academic Search Premier, Business Source Premier, Regional Business News, ERIC, Master FILE Premier, Library, Information Science & Technology Abstracts, Green FILE, News Paper Source, AHFS Consumer Medication Information, Research Startes Sociologi, Research Startes Business, Research Startes Education.

Prin intermediul Consorțiului REM – Resurse Electronice pentru Moldova – Biblioteca Științifică USARB oferă acces la baze de date care însumează și cărți electronice în scopul susținerii cercetărilor științifice:

- IOP Science (<http://www.eifl.net/iop-science>) care cuprinde e-cărți, publicate de editura IOP și 45 de reviste de înaltă valoare. Revistele IOP Science acoperă subiectele: fizică, biologie, chimie, inginerie, mediu, matematica, medicină. (Perioada de accesare 1 ianuarie 2014 – 31 decembrie 2017).

- OECD-iLibrary (<http://www.eifl.net/oecd-ilibrary>) reprezintă o bibliotecă on-line care oferă e-cărți, reviste din domeniile: științe aplicate, afaceri și management, științe ale pământului, medicină și științe medicale, științe sociale, lucrări și statistici publicate de către Organizația pentru cooperare economică și dezvoltare (OCDE). Este, de asemenea, poarta de acces la datele analizate de OECD.

Începând cu anul 2009, în cadrul Proiectului Biblioteca Depozitară Regională a Băncii Mondiale, Biblioteca Științifică USARB oferă utilizatorilor virtuali acces gratuit la bazele de date ale Bibliotecii Electronice a Băncii Mondiale – The World Bank E-Library: World Development Indicators; Global Development Finance; Africa

Development Indicators; Global Economic Monitor care includ 5 600 de lucrări științifice, articole etc.

Un suport util în procesul de cercetare științifică este baza de date SpringerLink (<http://link.springer.com/>) care conține informații cu full-texte din diverse domenii: arhitectură și design, astronomie, științe biomedicale, business și management, chimie, pedologie, geografie, inginerie, mediul ambiant, drept, matematică, filosofie, fizică, psihologie, științe sociale, statistică etc. Baza de date SpringerLink se actualizează zilnic, asigurând accesul la peste 3 375 de reviste cotate ISI. Accesul este oferit numai din spațiile USARB și Biblioteca Științifică (Perioada de accesare 1 ianuarie 2014 – 31 decembrie 2016).

Cercetătorii universitari bălțeni au acces la baza de date Career Library (<http://www.ebscohost.com/public/career-library>) care reprezintă o resursă electronică ce conține date bibliografice și texte complete care acoperă cercetările academice în toate domeniile de educație. Este destinată cercetătorilor și profesioniștilor în tehnologie, educație, carieră.

Utilizatorii virtuali pot consulta librăria EU Bookshop (<http://bookshop.europa.eu/ro/home/>), o librărie virtuală care oferă acces la 1000 000 de publicații oficiale ale Uniunii Europene: cărți, broșuri, afișe, hărți, pliante, periodice, CD-uri, DVD-uri etc. Documentele pot fi descărcate în format PDF.

Accesul universtarilor bălțeni la colecția editurii Edward Elgar Publishing (<http://www.elgaronline.com/>) care reprezintă una dintre cele mai mari edituri independente din lume, facilitează procesul de studiu și cercetare. Colecția E-book Edward Elgar Publishing oferă acces la 187 de titluri publicate în 2014. Colecția de cărți acoperă multe domenii interdisciplinare de studii de dezvoltare, inclusiv finanțe, economie, studii de inovare, dezvoltarea infrastructurii, a sănătății, guvernanta corporativă, publică și politica socială, migrația, metode de cercetare, de proprietate intelectuală, reforma juridică etc. Colecția cuprinde monografii academice, manuale și cărți de referință. (Perioada de accesare 1 iulie 2014

- 31 decembrie 2017).

Editura Emerald reprezintă o editură de nivel mondial (<http://www.emeraldgrouppublishing.com/products/collections/index.htm>) care oferă Bibliotecii Științifice USARB acces gratuit la un număr impresionant de cărți electronice și publicații periodice. Emerald eBook oferă access la peste 1 600 de volume electronice în 140 de colecții. Cel puțin 100 de volume se adaugă în fiecare an. Instituțiile au posibilitatea de a alege colecții pe subiecte: Emerald Social Sciences eBook Series cu access la 550 de volume din 50 de colecții de cărți; Emerald Business, Management and Economics eBook Series oferă access la mai mult de 1 100 de volume din mai mult de 85 de colecții de cărți.

Peste 300 de reviste, oferite de Editura Emerald, acoperă cele mai importante domenii precum: Audit, Contabilitate, Management, Strategie și Inginerie și pot fi consultate gratuit în cadrul întregii perioade de accesare (1 ianuarie 2014 – 31 decembrie 2016).

Utilizatorii pot consulta biblioteci electronice. OPEN LIBRARY reprezintă o bibliotecă deschisă, un proiect on-line, de Internet Archive, finanțat în parte de un grant de la Biblioteca de Stat din California și Fundația Kahle / Austin. Scopul catalogului este să creeze „o pagina web pentru fiecare carte publicată vreodată”. Înregistrarea este gratuită. Dispune de peste 20 mln de înregistrări on-line în acces liber, oferă acces la 1,7 milioane de versiuni scanate ale cărților și link-ul către sursele externe.

În scopul susținerii procesului de studiu și cercetare în cadrul Bibliotecii Științifice USARB a fost creată biblioteca locală – Biblioteca e-book, localizată fiind în Mediatecă. Biblioteca conține mape pe domenii de știință, aranjate în ordine alfabetică care însumează peste 700 de cărți descărcate din rețeaua Internet gratis.

Credo online Reference service, Academic Core Collection (<http://search.credoreference.com/>) reprezintă o platformă care include mii de pagini cu o privire de ansamblu a unui subiect în domeniile: artă, business, istorie, geografie, tehnologii, religie, psihologie, științe sociale, inclusiv

navigarea în dicționare, enciclopedii, atlase. Pagina de intrare Credo Mind Map asigură o navigare ușoară, o interfață multilingvă, inclusiv franceză și poloneză, instrumente pentru traducere și de „audiere/ascultare” a conținuturilor. Accesul a fost oferit numai din spațiile USARB în perioada 11 septembrie până la 15 octombrie 2015.

OPEN KNOWLEDGE REPOSITORY oferă acces la peste 2163 de cărți electronice. În total, utilizatorii pot consulta 23 052 de publicații în 11 colecții și 515 subcolecții: rapoarte, cărți, publicații periodice etc. (<https://openknowledge.worldbank.org/>).

Biblioteca Științifică USARB oferă acces la Polpred (<http://polpred.com/>) care conține baza de date cu lista titlurilor pe subiecte: 53 de ramuri, surse din 8 raioane ale Federației Ruse, din 235 de țări și jurisdicții, cele mai principale materiale, articole și interviuri a 13 000 directori executivi. O mie de știri zilnice, full-texte în limba rusă, milioane de istorii a noilor agenții și business press din ultimii 15 ani.

Este propus accesul la Oxford English Dictionary (<http://www.oed.com/>) - unul dintre cele mai bogate dicționare on-line care include informații referitoare la evoluția limbii engleze timp de 1500 ani – istoria, analiza etimologică, neologisme, împrumuturi din alte limbi, pronunția, exerciții, materiale instructive, circa 2,5 mln. de citate din literatura universală în limba engleză, din literatura clasică, din periodice, filme și chiar cărți culinare etc.

Universitarii bălțeni pot consulta Baza de date ONU (<http://www.un.org/ru/databases/>) care cuprinde aproximativ toate tipurile de documente ONU date publicității, începând cu mijlocul anilor 1990. Categoriile de documente incluse sunt: rezoluții, începând cu anul 1946 (Consiliu de Securitate, Adunarea Generală, Consiliul Economic și Social, Consiliul de Încredere); Documente selectate ale Consiliului de Securitate și ale Adunării Generale, începând cu anul 1985; Propuneri de rezoluții, Înregistrări ale întâlnirilor (PVs și SPs); Rapoarte; Documente administrative (ST/AI-, ST/C/-, St/SGB/-); Sentințe ale Tribunalului Administrativ.

Din 2001 Biblioteca oferă comunității

universitare bălțene acces la baza de date MoldLex care conține full-texte ale Legislației Republicii Moldova, începând cu anul 1990.

Pe lângă variatele cărți electronice cu conținut științific, universitarii bălțeni pot studia/cerceta o bogată colecție de reviste academice, importante în procesul de studiu și cercetare:

- **DOAJ** (<http://www.doaj.org/>) însumează 11 487 de reviste academice din 136 de țări, publicate în 50 de limbi – un directoriu al revistelor cu Acces Deschis. DOAJ înlesnește accesul liber la publicații periodice din diverse domenii academice. La dispoziția cititorilor sunt puse publicații ce acoperă toate domeniile de cercetare academică.

- **BioONE** (<http://www.eifl.net/bioone>) oferă acces la 180 reviste științifice cu peste 125 000 de articole full text de mare impact privind cercetarea în științe biologice, ecologice și de mediu. (perioada de acces 1 ianuarie 2016 - 31 decembrie 2018).

- **Royal Society Journals and Archive** (<http://www.eifl.net/royal-society-journals-collection>) oferă o gamă largă de servicii și facilități, inclusiv acces la reviste științifice full-text din biologie, matematică, inginerie, medicină, fizică (perioada de accesare 1 ianuarie 2015 – 31 decembrie 2017).

Începând cu anul 2005, Biblioteca Științifică USARB editează revista de biblioteconomie și știința informării *Confluențe Bibliologice* (<http://libruniv.usarb.md/confbib/confbib.html>) care, fiind expusă în spațiul electronic, devine un instrument eficient de comunicare / afirmare și promovare a imaginii instituției bibliotecare bălțene. Cele 43 de numere regăsite în mediul virtual oferă utilizatorilor o varietate de articole pe diverse teme, semnate de peste 100 de autori care pot fi lecturate integral de pe site-ul Bibliotecii.

Din 2012 Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți expune în spațiul virtual revista *Bibliouniversitas@ABRM.md*, care reprezintă o revistă electronică disponibilă la adresa <http://libruniv.usarb.md> și www.abrm.md, fiind editată Biblioteca Științifică USARB în cadrul secțiunii „Biblioteci universitare” a Asociației Bibliotecarilor din Republica

Moldova. Ea este destinată bibliotecarilor, specialiștilor în informare și documentare, managerilor din domeniul biblioteconomic, profesorilor, studenților de la specialitatea Biblioteconomie și Asistență informațională, Arhivistică, tuturor tipurilor de biblioteci, devenind un spațiu de comunicare profesională. Rubricile revistei evidențiază interesele și preocupările bibliotecilor universitare dar și ale întregului Sistem Național de Biblioteci din Republica Moldova.

Odată cu lansarea unei noi versiuni a paginii web a Bibliotecii (2008), au fost expuse on-line încă 2 reviste editate de Universitatea de Stat „A. Russo” din Bălți: *Artă și educație artistică* (<http://libruniv.usarb.md/publicatie/arta.htm>) și *Fizică și Tehnică* (<http://libruniv.usarb.md/publicatie/fizteh.htm>), precum și s-a creat link-ul spre site-ul revistei *Semn* (<http://www.semn.md/>)

Implementând în 2010 tehnologiile Web 2.0 / Biblioteca 2.0, Biblioteca Științifică USARB oferă utilizatorilor virtuali accesul la revistele științifice universitare *Glodidactica* (<http://glodidactica.blogspot.com/>), revista *Tehnocopia* (<http://libruniv.usarb.md/publicatie/tehnoscop.htm>), *Noua Revistă Filologică* <http://libruniv.usarb.md/publicatie/nrf/nrf.htm>

Bibliotecarii USARB au elaborat în 2014 19 surse electronice privind instruirea în domeniul culturii informației care au fost incluse în ediția a 2-a a volumului *Privire de ansamblu asupra resurselor privind Cultura informației la nivel mondial* (Overview of Information Literacy Resources Worldwide), apărut sub egida UNESCO în acest an la Paris, 668 pagini: (<http://infolit.org/wp-content/uploads/2014/10/UNESCO-IL-ResourcesEd.2.pdf>).

Prin înregistrarea lucrărilor instituționale și de autor în Arhiva Instituțională ORA USARB, Biblioteca Digitală, Open Library (278 de lucrări), precum și în cele mai mari cataloage din lume Calameo (305 de publicații, peste 23000 vizualizări), Issuu (389 publicații, peste 1000 de vizualizări), Scribd (316 publicații, peste 900 vizualizări) a crescut vizibilitatea USARB, iar serviciile electronice sporesc eficiența Bibliotecii Științifice, asigură transparența maximală.

Cu siguranță că serviciile moderniza-

te, bazate pe noile tehnologii contribuie la creșterea calității procesului de învățare, realizarea investigațiilor științifice, iar Biblioteca Științifică, fiind una din structurile Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți (USARB), asigură accesul la un potențial important de resurse informaționale tipărite și electronice pentru studenți, cadre didactice, cercetători, elevi din licee și alte categorii nespecifice de utilizatori din mun. Bălți și Nordul Republicii Moldova. Accesul la resursele electronice ale Bibliotecii Științifice USARB este asigurat atât pentru utilizatorii locali, cât și pentru utilizatorii îndepărtați în mediul oricărui browser de Internet, accesând site-ul Bibliotecii, iar formatul electronic al informației științifice oferă posibilitatea realizării cu succes a obiectivelor de organizare efektivă a proceselor de instruire și cercetare științifică în cadrul Bibliotecii.

Oferind acces la diverse colecții cu cărți electronice însumate în diferite baze de date, librării on-line, edituri, platforme editoriale, biblioteci digitale, Biblioteca Științifică USARB asigură un variat suport didactic și științific procesul de instruire și cercetare, precum și accesul on-line la informația oficială de toate tipurile, răspunzând, astfel, provocărilor generate de noile tehnologii informaționale prin oferirea utilizatorilor facilităților electronice pentru documentare și cercetare.

Dimensiunea internațională a colecțiilor digitale sporește circuitul informațional documentar, accelerează procesul de transfer al informațiilor, economisind timpul de investigare a acestora. Cu siguranță, în societatea bazată pe informație și cunoaștere, creșterea resurselor digitale oferite tuturor categoriilor de utilizatori ai Bibliotecii, asigură prezența Bibliotecii Științifice USARB în spațiul on-line, iar expunerea producției științifice proprii în rețeaua globală contribuie la formarea imaginii nu numai a Bibliotecii Științifice, ci și a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Bineînțeles, bibliotecile contemporane devin nu numai deținătoare de colecții tradiționale, ci și posesoare ale colecțiilor de format nou – colecții digitale (cărți, enciclopedii, dicționare, publicații periodice

etc.), unde cartea electronică reprezintă o publicație în format digital, ce include text, imagini, sau pe ambele.

În prezent, vorbind de preferințele utilizatorilor, cărțile electronice câștigă tot mai mult teren. Se pare că cele tipărite sunt tot mai puțin folosite. Tinerii preferă să citească tot mai multe surse pe tablete, smartphone-uri și monitoare. Unii oameni găsesc tehnologia mai confortabilă în schimb ce alții preferă mirosul și greutatea unei cărți tradiționale.

Apariția cărții electronice a fost favorizată în mediul universitar bălțean de majoritatea cadrelor didactice, care au expus în spațiul virtual materialul de curs în format electronic, oferind, astfel, tuturor utilizatorilor interesați posibilitatea accesării cursurilor universitare de pe pagina web a Bibliotecii Științifice USARB în Biblioteca digitală. Biblioteca Științifică USARB oferă tuturor utilizatorilor acces la documente tradiționale și electronice. Expunerea în spațiul virtual al documentelor electronice permite accesarea, consultarea lor operativă de către un număr nelimitat de utilizatori.

Universitarii bălțeni accesează resursele electronice oferite de BȘ USARB foarte utile pentru informare, studiu și cercetare, care, fiind în format digital, nu se distrug și nu se uzează, precum cărțile tradiționale tipărite. Diversitatea resurselor digitale expuse în spațiul virtual mărește vizibilitatea serviciilor și produselor electronice oferite de Biblioteca Științifică USARB.

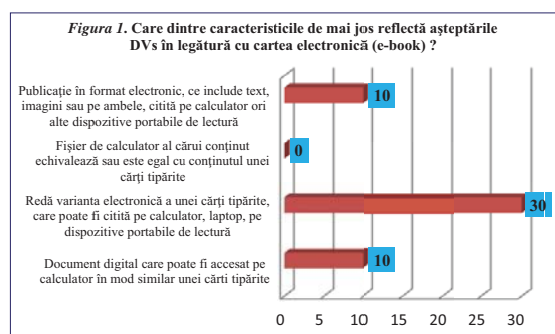
În lunile februarie-martie 2017, în Biblioteca Științifică USARB a fost aplicat chestionarul *Cartea electronică în perceperea utilizatorilor*, prin care ne-am dorit să studiem preferințele utilizatorilor Bibliotecii Științifice USARB referitor la cartea electronică (digitală) și cartea tipărită, să aflăm dacă cunosc și utilizează produsele electronice oferite de BȘ USARB.

În realizarea sondajului a fost folosită metoda anchetei, aplicând ca instrument chestionarul care a inclus 10 întrebări: 4 întrebări semiînchise și 6 întrebări închise.

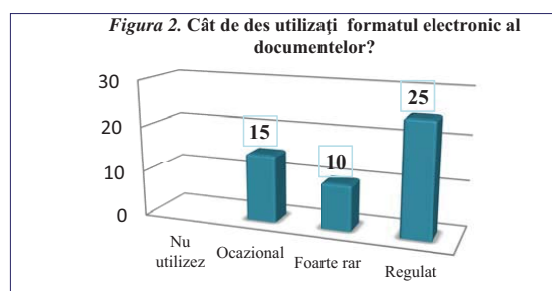
Au fost chestionați 50 de studenți ai Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți (USARB), utilizatori ai Bibliotecii

Științifice: ciclul I, studii licență – 39 persoane, ciclul II, studii masterat – 8 persoane, ciclul III, studii doctorat – 1 persoană, cadre didactice – 2 persoane; de la 4 facultăți a USARB: Drept și Științe Sociale – 8 studenți, Științe ale Educației, Pedagogie și Arte – 15 studenți, Științe Reale, Economice și ale Mediului – 7 studenți, Litere – 20 studenți; diferiți ani de studiu: anul I – 3 persoane, anul II – 23 persoane, anul III – 18 de persoane, anul IV – 4 persoane.

Distingem mai multe caracteristici ale cărții electronice. Din opiniile chestionaților, consemnăm că, „cartea electronică este percepută ca un document digital, care redă varianta electronică a unei cărți tipărite și se citește pe calculator, laptop sau pe alte dispozitive portabile de lectură”.

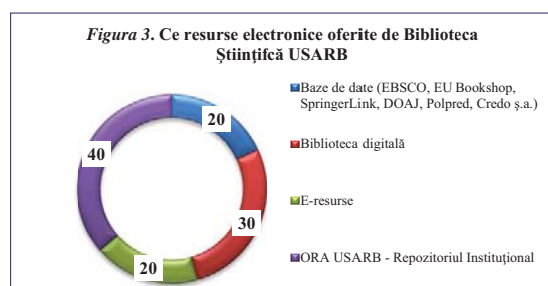

În prezent, utilizatorii bibliotecii beneficiază de o gamă variată de documente digitale expuse în spațiul virtual. Respondenții au menționat că utilizează regulat formatul digital al documentelor (25 persoane), sau ocazional (15 subiecți) (Figura 2).

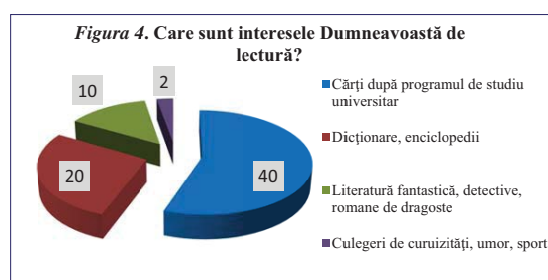

Tendința de utilizare tot mai activă a documentelor în format electronic de către utilizatorii/cercetătorii bălțeni demonstrează valoarea și utilitatea materialelor cu conținut digital pentru procesul de studiu și cercetare științifică. Cărțile electronice devin tot mai solicitate în mediul utilizatorilor bălțeni. Biblioteca Științifică USARB oferă tuturor utilizatorilor un spectru larg

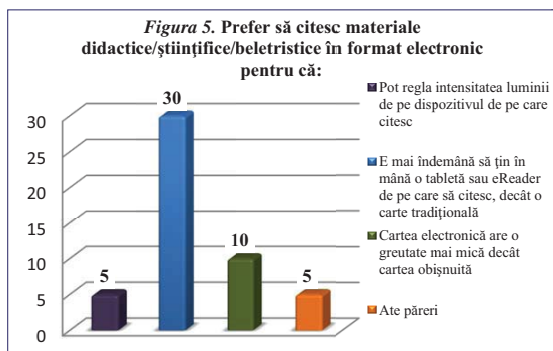
de resurse electronice în scopul susținerii procesului de studiu, cercetare și instruire. Cel mai frecvent utilizatorii bibliotecii accesează ORA USARB – Repozitoriul Instituțional (40 de persoane), fiind o arhivă electronică instituțională cu o colecție de full-texte a publicațiilor științifice și didactice ale universitarilor bălțeni și Biblioteca digitală (30 de persoane), care reprezintă o colecție digitizată de publicații pe toate domeniile de știință. (<http://libruniv.usarb.md/>) (Figura 3).

Deși interesele de lectură ale respondenților sunt variate, prevalează lecturarea cărților electronice după programul de studiu universitar (40 de respondenți). Unii utilizatori preferă să consulte dicționarele și enciclopediile digitale (20 de persoane), alții lectură literatură fantastică, detectivă, romane de dragoste expuse în mediul virtual (10 subiecți) (Figura 4).

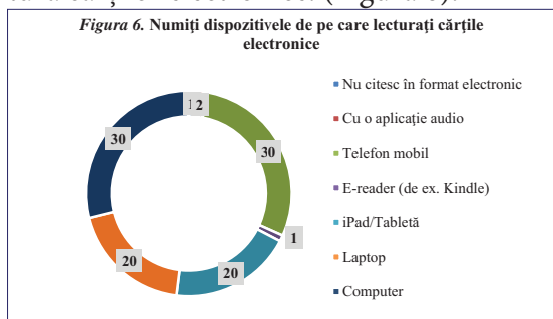

Opiniile utilizatorilor vis-a-vis de preferințele lor de lectură a cărților electronice sunt diferite. Astfel, utilizatorii preferă lectura cărților electronice pentru că „E mai la îndemână să folosesc o tabletă sau eReader de pe care să citesc, decât o carte tradițională (30 persoane). (Figura 5).

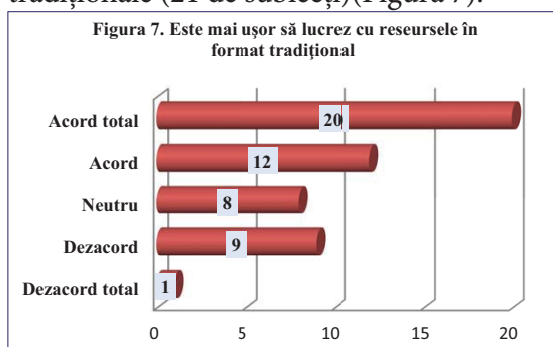

Au fost expuse și alte puncte de vedere: „Prefer să țin cartea în mână”; „Prefer să citesc în varianta carte tipărită.”; „Prefer mai mult cărțile tipărite” „Eu prefer lectura cărților online dar mai mult cred în cartea tipărită pe care o țin în mână.”; „Sunt accesibile, neexistând posibilitatea de a le procura sau găsi în format tipărit.”; „Deoarece e mult mai comod, le pot citi în orice moment și oriunde”.

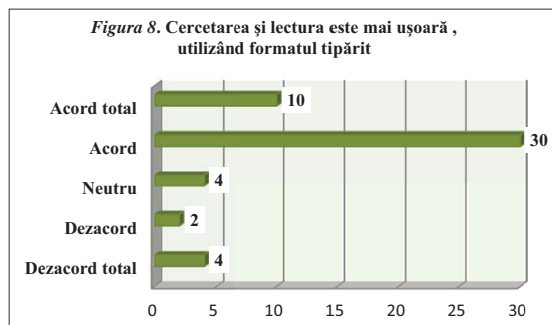
Lecturarea unei cărți electronice este posibilă numai de pe un dispozitiv special. Din răspunsurile chestionaților observăm, că dispozitivele cele mai utilizate pentru a citi cărți electronice sunt computerul și telefonul mobil. iPad-ului/Tableta și laptopul sunt dispozitive care pot fi folosite și la lectura cărților electronice. (Figura 6).

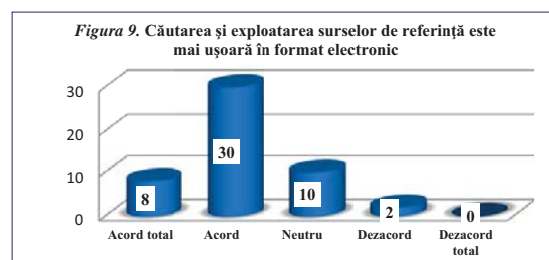
Utilizatorii Bibliotecii Științifice USARB consultă cu interes materiale în format digital, însă în procesul de studiu și cercetare științifică le este mai ușor să lucreze cu resurse tradiționale (21 de subiecți)(Figura 7).

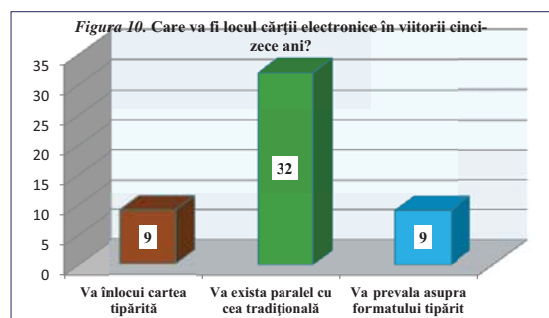
Argumentele sunt în favoarea cărții tradiționale și în cazul cercetării și lecturii serioase, unde 26 de respondenți confirmă acest fapt (Figura 8). Opinia unui respondent este: „Faci însemnări pe margini.”

Cu toate că cercetarea și lectura serioasă este de preferință în format tradițional, căutarea / selectarea și exploatarea surselor de referință este mai ușoară în formatul digital (de acord – 30 de persoane și 8 subiecți - acord total) (Figura 9).

Respondenții urmau să-și expună părerea despre locul cărții electronice în următorii 5-10 ani. Mai mult de jumătate dintre aceștia au menționat că „cartea electronică va exista paralel cu cea tradițională” (31 de subiecți), iar 10 persoane presupun, că „cartea electronică va prevala asupra formatului tipărit”. Unii respondenți sunt convingși, că „cartea electronică va înlocui cartea tipărită” (9 subiecți)(Figura 10). Altă părere: „Posibil, cartea tipărită va deveni un monument istoric”.

Din analiza datelor din chestionar rezultă că, utilizatorii bălțeni pe deoparte optează pentru mărirea numărului de documente digitale, dar totodată consideră că cărțile tipărite sunt importante în procesul de studiu și cercetare științifică.

Cărțile tradiționale cu siguranță nu vor dispărea din peisaj, datorită avantajelor:

- paginile cărților au un miros care crește apetitul pentru citit;
- prezența palpabilă a paginii;
- nu deranjează ochii, cum o face formatul digital;
- sunt ușor de obținut;
- nu au nevoie de energie electrică pentru a funcționa.

Mărirea numărului de surse digitale, precum și dezvoltarea tehnologiilor informaționale, transformă bibliotecile în partea cea mai importantă a sistemului de informare, studiu și cercetare universitară, asigurând calitatea procesului de instruire.

Bibliotecile universitare oferă acces nelimitat la resursele informaționale, promovând valorile naționale și universale pentru întreaga societate. Cărțile reprezintă o parte integrantă a istoriei umanității, un fenomen cultural aparte, iar valorile culturale pe care le avem astăzi în posesie se sprijină pe munca generațiilor trecute, a formelor tangibile care sunt difuzate sub forma electronică.

Viitorul cărții electronice este greu de prezis și nu trebuie percepută ca un simplu suport de reproducere a unei reprezentări familiare a cărții tradiționale, ci mai degrabă ca un instrument util ce deschide calea spre noi practici de lectură, la îndemâna tuturor și, mai ales, o „poartă de trecere” către cultură, către cunoaștere. Cărțile electronice vor fi citite pe diferite suporturi, simplu, natural, fără dificultăți și preconcepții.

Atât timp cât utilizatorii vor să citească, pentru noi, bibliotecarii, nu trebuie să conțene format preferă aceștia pentru lectură, important este să citească, să studieze, să cerceteze. Tehnologiile pentru lectura cărților se vor schimba mereu, însă promovarea lecturii va rămâne, în continuare, sarcina principală a bibliotecii.

Considerăm că, tehnologiile informaționale moderne asigură accesul larg al utili-

zatorilor la resursele informaționale locale și globale, iar utilizarea resurselor informaționale electronice susține necesitățile informaționale ale utilizatorilor în procesul de studiu și cercetare științifică. Cartea electronică cu conținut științific va deveni un segment important în colecția bibliotecii universitare prin extinderea utilizării variatelor resurse informaționale electronice în procesul didactic și științific.

Evident că, odată cu apariția cărții electronice au apărut și bibliotecile digitale, virtuale, librăriile și anticariatele on-line, promovând, pe lângă cartea scrisă, și cartea electronică. Cărțile electronice devin un element tot mai acceptat de mediul academic. Biblioteca, însă, rămâne locul preferat pentru a descoperi și promova cărțile pentru lectură, acestea fiind puncte de acces atât pentru cei care împrumută, cât și pentru cei care cumpără. Cu siguranță că utilizarea tehnologiilor avansate va permite bibliotecarilor să ofere utilizatorilor produse și servicii de înaltă calitate.

Bibliotecile universitare asigură informațional știința, educația, economia, politica, cultura precum și alte sfere ale vieții sociale. Desigur, bibliotecarul erei digitale trebuie să fie un bun tehnolog, căci fără cunoașterea tehnologiilor, în scurt timp acesta nu va mai avea loc în bibliotecă. Una din prioritățile bibliotecii moderne este crearea colecției digitale (full-text) a lucrărilor profesorilor universitari îndeplinid, astfel, rolul de arhivă instituțională. În contextul digital actual, funcția de conservare și prezervare este în pericol, deoarece informațiile electronice nu sunt întotdeauna disponibile pentru achiziționare și păstrare permanentă sau conservare.

Implementarea tehnologiilor moderne în bibliotecii a diversificat conținutul colecției prin completarea cu documente electronice. În prezent, bibliotecile universitare achiziționează pe lângă documentele tradiționale o varietate de reviste on-line și baze de date care conțin și cărți electronice. Abonarea bibliotecilor la baze de date și reviste digitale oferă principalelor categorii de utilizatori posibilitatea de a accesa informații de ultima oră.

Studierea preferințelor utilizatorilor uni-

versitari bălțeni față de cartea electronică și cartea tradițională, prin aplicarea sondajului demonstrează că în procesul de studiu și cercetare prioritate o au cărțile tradiționale, existând paralel cu cărțile electronice, cu toate că mulți utilizatorii optează pentru mărirea numărului de cărți electronice. La rândul său, mărirea numărului de surse digitale precum și dezvoltarea tehnologiilor informaționale transformă bibliotecile în partea cea mai importantă în sistemul de informare, studiu și cercetare universitară, asigurând calitatea procesului de instruire.

Cu siguranță că în era tehnologiilor moderne orice tip de bibliotecă (școlară, universitară, publică) pentru a răspunde nevoilor utilizatorilor săi, va trebui să se afle în permanentă schimbare, implementând noi tehnologii informaționale în procesele de instruire și cercetare, asigurând în același timp accesul liber la orice tip de informație relevantă din domeniile de interes și cât mai rapid posibil. Desigur, cărțile în format electronic, prezentate într-o multitudine de formate, sunt și vor fi utilizate cu succes, deoarece cartea electronică reprezintă un produs informațional modern cu multiple facilități de lectură în procesul de instruire, studiu și cercetare.

Valorificarea colecțiilor de carte electronică ale Bibliotecii Științifice USARB se

realizează prin informarea utilizatorilor în cadrul orelor de Cultura informației, Zilelor informării, Zilelor facultății, Lunarului licențiatului/masterandului/doctorandului, expunerea pe pagina web a bibliotecii, pe rețelele sociale a informației despre achiziția noilor baze de date cu cărți electronice și altor documente digitale.

Este indispensabilă instruirea continuă a utilizatorilor bălțeni despre posibilitățile de accesare a colecțiilor de cărți electronice, precum și utilizarea eficientă a documentelor digitale în procesul de studiu și cercetare.

Expunerea operativă în spațiul virtual a tuturor produselor electronice ale universitarilor bălțeni în Biblioteca Digitală, Arhiva Instituțională ORA USARB, Open Library, pe platformele deschise: Calameo, Scribd, Issuu va asigura accesul nelimitat al tuturor utilizatorilor virtuali.

Bibliotecile, deși reflectă trecutul, sunt instituții ale prezentului și mai ales ale viitorului, iar automatizarea în biblioteci nu este numai o necesitate a supraviețuirii lor, ci și condiția adecvării la cerințele etapei viitoare. Oferind servicii digitale, bibliotecile deschid căi spre universul cunoașterii și informării, conectând culturi dincolo de granițele geografice și sociale, transformându-se în medii electronice informaționale.

Referințe bibliografice:

1. BANCIU, Doina. Cartea electronică. In: Informatizarea bibliotecilor – Concepte și practici. București, 2001, pp.111-114. [on-line]. [Accesat 28.10.2016]. Disponibil: <file:///C:/carte%20electronica/informatizarea.pdf>.
2. BENYI, Elizabeta. Lectura între carte și Internet : [carte electronică]. In: Biblioteca Bucureștilor, 2002, nr. 10, p. 35. ISSN 1454-0487.
3. CERNEA, Remus. Viitorul cărții electronice. In: Observator cultural. 2001, nr. 71, p. 6.
4. CHERADI, Natalia. Perfecționarea serviciilor bibliotecilor universitare în mediul concurențial actual: adaptarea la noile realități tehnologice. [on-line] In: ABRM, 2014, nr. 2, pp. 15-17. [Accesat 31.10.2015]. Disponibil: <http://ru.scribd.com/doc/265285473/Rev-ABRM-2014-2>
5. Declarația de la Glasgow privind Bibliotecile, Serviciile de Informare și Libertatea Intelectuală. [on-line]. [Accesat 20.10.2015]. Disponibil: http://www.bnrm.md/files/accesDedicat/Declaratia_de_la_Glasgow.pdf.
6. DIGODI, Irina. Biblioteca digitală – realitate a societății informaționale. In: Libertatea intelectuală și accesul la informație. Chișinău : Ed. Epigraf, 2006, pp. 22-23. ISBN 978-9975-924-86-3.
7. ERICH, Agnes. Tîrziman Elena. Standarde – Norme – Documente numerice. Aspecte generale. In: Biblioteca. 2005, nr.1, pp. 12-13. ISSN 1220-3386.
8. HARCONIȚA, Elena. O carte este un dar...In: Sintagmele, 2015, nr. 2, pp. 4-5.

9. HARJEVSCHI, Mariana. Cărțile electronice – context și dileme. In: Bibliopolis. 2014, nr. 2, pp. 14-16. [on-line]. [Accesat 10.10.2015]. Disponibil: http://issuu.com/bibliotecahasdeu/docs/bibliopolis_2014_2_web.
10. HARJEVSCHI, Mariana. Impresii de la IFLA 2014. [on-line]. [Accesat 11.10.2015]. Disponibil: http://www.abrm.md/files/Impresii_IFLA_2014.pdf.
11. Jurnalul Bibliotecii ASTRA. [on-line]. [Accesat 14.10.2015]. Disponibil: http://jurnalulbibliotecii-iastra.blogspot.md/2011_09_01_archive.html.
12. KALLOS, Camelia. De la Gutenberg la eReader. [on-line]. [Accesat 24.10.2015]. Disponibil: <http://iteach.ro/experientedidactice/de-la-gutenberg-la-ereader>.
13. Manifestul Internet IFLA. [on-line]. [Accesat 20.10.2015]. Disponibil: <http://www.ifla.org/files/assets/faife/publications/policy-documents/internet-manifesto-ro.pdf>.
14. Manifestul IFLA/UNESCO cu privire la bibliotecile digitale. [on-line]. [Accesat 20.10.2015]. Disponibil: http://www.abrm.md/files/Manifestul_IFLA_Biblioteci_digitale.pdf.
15. NIȚU, Maria. Cartea electronică versus cartea tipărită sau inamicul salvator! [on-line]. [Accesat 13.10.2015]. Disponibil: <file:///I:/carte%20electronica/cartea%20electronica%20versus%20cea%20electr.timisoara.pdf>.
16. Noile tehnologii informaționale: provocare și necesitate în managementul dezvoltării colecțiilor. [on-line]. [Accesat 07.10.2015]. Disponibil: <http://www.bcub.ro/cataloge/unibib/noile-tehnologii-informationale-provocare-si-necesitate-in-managementul-dezvoltarii-colectiilor>.
17. OSOIANU, Vera. Cartea electronică - o amenințare pentru cartea tipărită? In: Limba română. 2012, nr. 3/4, pp. 117-119. ISSN 0235-9111.
18. ROTARU, Sergiu. Dreptul de autor în contextul dezvoltării bibliotecilor electronice. In: Accesul la informație și dreptul de autor. Chișinău, 2010, pp. 12-21. ISBN 978-9975-64-197-5.
19. Standard Moldovean SM ISO 2789:2015. Informare și documentare. Statistici de bibliotecă. Aprobate prin hotărârea INS nr.470 din 26.01.2015. Ch. : Inst. Naț de Standardizare, 2015. 69 p.
20. STOICA, Dina. Cartea electronică – cartea viitorului. In: Biblioteca, 2001, nr. 6, pp. 179-180. ISSN 1220-3386.
21. Tratat de biblioteconomie. Vol 2. pt.1: Managementul colecțiilor și serviciilor de bibliotecă, București : Ed. ABR. 2014, 621 p. ISBN 978-606-93535-2-3.
22. БУШУЕВ, С.В. Электронная книга сегодня. В: Мир библиографии, 2007, nr. 5, pp. 39-40. ISSN 1560-7968.
23. Электронная книга: Pro и Contra. [on-line]. [Accesat 15.10.2015]. Disponibil: <http://w3.ivanovo.ac.ru/cyberpar/ebook.htm>.